

TARİHTEN TEFEKKÜRE

Nurettin Topçu
Erol Güngör
Nevzat Kösoğlu'nda
Tarih

Prof. Dr. Altan Çetin

ÖTÜKEN

PROF. DR. ALTAN ÇETİN; 1972 yılında İstanbul'da doğdu. 1994'te Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünden mezun oldu. 1996–1997 yıllarında Mısır'da bulundu. Kahire Üniversitesi ve diğer merkezlerde sahası ile çalışmalarda bulundu. 1998'de Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisansını, 2002'de aynı enstitüde Memlûk Devletinde Askeri Teşkilat başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. 2003'te İran'a giderek, burada akademik çalışmalarını sürdürdü. Tahran Üniversitesi ve diğer araştırma merkezlerinde incelemelerde bulundu. 2007'de doçent unvanını aldı. Alanında yaptığı birçok çalışması yayımlandı. 2012 yılında Profesör kadrosuna atandı. 2010 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Felsefe alanında yüksek lisansını tamamladı. Halen Gazi Üniversitesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde dersler vermektedir. İngilizce, Arapça ve Farsça bilmektedir. Alanında yayınlanmış kitapları ve makaleleri bulunmaktadır. Memlûk Devletinde Askeri Teşkilat, Memlûk Devletinin Kuzey Sınırı, Haldunname, Ortaçağda Devletin İki Yüzü, Tarih Meleği Nereye Uçuyor, İbn Haldun Umranında Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu gibi çalışmaların yazarı, Ortaçağda Kadın ve Ortaçağ Tarihi Ana Kaynakları isimli çalışmaların da editörüdür. Prof. Dr. Altan Çetin, Geleneksel Türk Okçuluğu ve Klasik Türk Musikisi ile ilgilenmektedir. Evli ve ikiz (Ahmet Sancar ve Mehmet Baybars) çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
-------------	---

GİRİŞ

SELÇUKLU'DAN TEFEKKÜRE

Tarihten Geleceğe: Coğrafyadan Umrana	24
Toprağı Vatan Kılmak	26
Selçukların Türkiye'deki Hafıza Mirasını Okumak	27
Alparslan ile Vatanlaşan Anadolu	30
Malazgirt Meydan Savaşı	32
Vatana Vurulan Damga: Ahlât Mezar Taşları	38

I. BÖLÜM

NURETTİN TOPÇU TEFEKKÜRÜNDE MEDENİYET, MAARİF VE TARİH

I-Medeniyet-Kültür-Maarif	62
II-Tarih ve Eğitimi Perspektifi	67

II. BÖLÜM

EROL GÜNGÖR'ÜN TEFEKKÜRÜNDE TARİH

Tarih ve Türkler	80
Tarih ve Şuur	86

III. BÖLÜM

NEVZAT KÖSOĞLU'NUN TARİH TEFEKKÜRÜ EBEDİYETLE ÖLÇÜŞENLERİN KIZILEMASI

Esas	96
I-TARİH VE EĞİTİMİ	99
Tarih	99
Tarih Eğitimi	103
Tarih Şuuru ve Eğitimi	105
II-TARİH VE MEFKÜRE	106
Milliyetçilik ve Tarih	106

Tarihle ve Tarihte Var Olmak	111
Tarih, Millet ve Devlet	117
Müstakbel ve Hülâsa	119
Sonsöz	125
Kaynakça	139

ÖNSÖZ

Nasıl ki, bir insan başkalarının ruhuyla yaşayamazsa,
bir millet de başkalarının tarihiyle yaşayamaz.

Nurettin Topçu¹

TARİH, bir yönüyle geçmişin, insan zihninin kendi öz benliği üzerine tefekkürü ile oluşan bir bilinç sürecidir. Burada geçmişten hâle evirilen bir dönüş durumu vardır. Tarih, kendi üzerine düşünen bilincin, geçmişi idrâkidir. Şuur bu süreçte oluşan farkındalık halidir. Şahsiyet ise bu şuurun harekete geçmesidir. Bir potansiyelin bil-kuvveden bil-fiile çıkış hâlidir yaşanan. Mevcut olanımızı makulleştirerek âna taşımaktır.

Bilgi şuurun maddesi, şuur ise formudur. Şuur bu noktada şahsiyetin maddesi şahsiyet ise formudur. Millî kimliğin maddesi olan şahsiyet harekete geçmiş bir milliyettir. Milliyet geniş manada tarihin nihai formudur. Milliyetçilik de bu formun idrâkidir. Tarihi tefekkür burada başlar. Nurettin Topçu'nun ifadesiyle, *“Milliyet kökleri olan ferdî ruhun samimi hareketlerine bağlanmadıkça ve bu ferdî ruh da bir dinin temelleri üzerinde kurulmadıkça sade siyaset ve idarenin vasıtası haline girer, her devrin siyasetine, memleketin idarî icaplarına göre değişir ve milliyetin mürşitleri de siyasi otoritenin bekçileri haline gelirler. Milliyet, bizim duyuş ve inanış tarzımızı tayin eden başkahlkların yekûnudur. Milliyet mefkûresi ferdî hürriyetle beraber*

¹ Nureddin Topçu, *Kültür ve Medeniyet*, İstanbul, 2004, s. 16.

her türlü benzeşmelerden doğan birlik temeli üzerine kurulmuştur. Birliği kuran madde ile ruha bağlı unsurların hepsi birleşerek milleti meydana getirdiler. Bu birlikler, soy, toprak, emek birlikleri ile dil, din ve dilek birlikleridir.”² Bu manada milliyet, şahsiyetin organik bir formu olarak, içinde tarihin de olduğu pek çok unsurun birlikte hareketinden oluşur.

Tefekkür, *tefe’ül* kalıbındandır. Bu babdaki kelimeler eylemi yapan kişiye dönüşümler. Tekebbür-kibirleşmek gibi. Bu bakımdan tarihin doğası ile tefekkürün muhtevası arasında bir iç benzeşme olduğu söylenebilir. Tefekkür, taakkül, tedebbür, tezekkür gibi kelimeler bahsedilen kalıbın fiile sağladığı anlam içeriği münasebetiyle bir kendine dönüş, failin eyleminin kendine doğruluğu durumunu anlatır. Tefekkür, fikir edenin fikir ettiği için kendi bilincine yansımaları ve buradan yayılması hâlini gösterir. Tarihi tefekkür ise, geçmişe dâir olay ve olguların belli yöntemlerle düşüncenin konusu yapılarak düşünülen zihne geri dönmesi demektir. Bu, birey düzeyinde şahsi bir şuurlanmayı gösterdiği gibi millet seviyesinde de bir toplumun kendilik bilincinin içeriğini tayin eder. Bu manada tefekkürünü özel bir konuda derinleştiren ve farkındalığı sağlayan kişiler nüfuz ettikleri meselelerde mütefekkir olurlar.

Mütefekkir, münzevi bir düşünce hamalıdır. Bunların mütecessis nazarları düşünceyi aşkın ufuklara taşır. Toplum bunların münzevi aydınlıkları ile yolunu bulur. Dolayısıyla tarihi, tefekkür ediş hem kavram hem de eylem bazında kendini düşünme ve kendi üzerine düşünce bazında dönen bir fikir aksiyonunu ifade eder. Bu, hem tarihin hem tefekkürün icâbidir. Tarih bu bakımdan varlığımızın en değerli belirleyicilerindendir; onu düşünmek ise kendimize dâiri teemmül etmek olur.

² Nurettin Topçu, “Neslimizin Tarihi”, *Hareket*, S. 6, 1939, s.162; Nurettin Topçu, “Millet ve Milliyet”, *Hareket*, S.12, 1943, s.356.

Tarih, varlığımızın evidir. Kendimize dâir; “*ben kimim*” sorusunun karşılığı olan pek çok kültür ve medeniyet un-suru burada meknuzdur. Tarih, bir bilim olmasının yanın-da şahsiyetin oluşması ve gelişmesi bakımından bir millet için sarfı nazar edilemeyecek önemde temel meselelerden biridir. Tarihçiler, bu varoluşu tespit ve kaydeden, mütea-kip asırlarda olgu ve olay bazında millet hafızasının esası olan bu bilgileri koruyan millet mabedinin vefakâr ve fe-dakâr hizmetçileridirler.

Türk Tarihi zamanın bildiği, mekânın tanıdığı en eski tarihi sergüzeşlerden biridir. Aktüel varoluşunun sürecin-de geçtiği safhalar ve coğrafi yayılmışlığı itibari ile müs-tesna bir konumdadır. Türklerin bu uzun ve kadim sü-reçlerinde, pek çok olgu ve olay zamanın hafızasında yani Türklerin belleğinde yer almıştır. Türk olmak bir manada bu hafızaya mirasçı olmak ve bu tarihin değerlerini sürdür-me iradesine sahip bulunmak, tarihin en kadim seslerinin faziletli sedâlarına aktüel bir müdâvim ve onların zama-na izini vuran hareketlerine talip olmak demektir. Türk olmak, bir yönüyle kültürel kimliğinin hususi unsurlarını temsil ederken diğer yandan İslam medeniyetinin umûmî prensipleriyle kendini zamana, mekâna ve insanlığa açmak demektir. Milletin ve milliyetin manası da bu iman ve fa-zilet davasının parçası olmak ve ona bağlanmaktır. Türk umranı, Türk tarihi üzerinde yükselir.

Tarihin tefekkürümüze söylediklerini anlamak ve bun-ları açıklayarak paylaşmak adına, tarihçilerimiz modern zamanlarda ve millet hayatımızda önemli çalışmalar yaptılar. Bunların sağladığı akademik mâlumât, şüphesiz, millet evimizin varoluş parçalarını bizlere gösteren ve hatırlatan abideler olarak tarihte yerlerini aldılar. Prof. Dr. Osman Turan bu yolda bir adım öteye geçerek tarih metafiziği ola-rak nitelenen *Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi* örne-ğindeki muhalled eseri vücuda getirdi.

Tarihi akademik yönüyle inceleyenlerin yanında bir de mefkûreci münevverlerimizin umûmî tefekkür çerçeveleri içinde tarihi, mevzu bahis edişleri vardır. Bunlar, değişik yönleriyle millet hayatını ele aldıkları çalışmalarında yer alan tefekkür iklimlerinde, tarihi başlıca istinat ve temellendirme kaynaklarından birisi haline getirirler. Bu manada Nurettin Topçu, Erol Güngör ve Nevzat Kösoğlu modern zamanlardaki Türk düşünce hayatının temel rükünlerinden sayılırlar. Onlar muhtelif konulardaki çalışmaları ile millet hayatının aydınlanmasında büyük pay sahibidirler. Bu üç mütefekkirimizden Topçu ve Güngör Beylerin akademik kimlikleri bulunurken, Kösoğlu bu ikisinden de etkilenmiş bir üçüncü olarak kendi düşünce haritası içinde imal-i fikr etmiş bir şahsiyettir. Lakin üçünün de ortak özellikleri filozof meşrep olmaları, taklidi aşarak tahkik düzeyinde kendi orijinal fikir üretimlerini yapmış olmalarıdır. Diğer bir özellikleri ise, bağlı gösterildikleri düşünce mahallesinin münzevi ve biraz da eleştirilen mensupları olmalarıdır. Bu durum tam manasıyla anlaşılıp bir düşünce ekolü ve okuluna dönüşüp cemiyet hayatında daha fazla etkili olmalarına mani olmuş ve mahdud bir etki alanında kalmalarına yol açmıştır. Hâlâ da hak ettikleri alâka ve vefâya muhatap olduklarını söylemek güçtür.

Bu üç mütefekkirin çalışmaya konu edinme nedenleri akıllara gelebilir. Bunu bir kaç farklı zaviyeden izah etmek mümkün. Ancak mevzuyu ideoloji ve söylem birliğinden öte tarihe bakışta müşterek odak ve öznelerin vurgulanması noktasında izaha çalışmak bu üç münevverin şahs-ı manevisine daha uygun düşer düşüncesindeyiz.

Bu şahısların dolaylı ya da doğrudan diğeriyle etkilenme ve/veya benzeşmesi söz konusudur. Bu ilkeler tespit edildikten sonra benzeşmelerinin muhtevası düşünülebilir. Öncelikle medeniyet ve kültür tasavvuru açısından üçünün de varlık, evren ve insan kavrayışının kaynaklar ve

esas itibariyle benzeştiği aşikârdır. Dolayısıyla eserlerinde görülen tenasüp bu noktada öncelikle ele alınmalıdır. Yani hepsinin nazarı baktığı var oluş içinde benzer manzarayı temaşa etmektedir. Varlığın manası, kâinatın imkânları ve insanın değeri noktasında mütedahil bir tefekkürü hepsinin umumi fikir çerçevesinde görmek mümkündür. Felsefesi odakları benzer olan, nazariyeleri müşterek bir zeminde şekillenen tefekkürün dolaylı ya da doğrudan bir yakınlık göstermesi doğaldır. Bu hem incelenen şeyin doğası hem de inceleyenleri o doğayı makulleştirmeleriyle ilgili bir keyfiyettir.

Cemil Meriç, *aydın olmak için önce insan olmak lazım. İnsan mukaddesi olandır. İnsan hırlaşmaz, konuşur, maruz kalmaz, seçer. Aydın kendi kafasıyla düşünen, kendi gönlüyle hisseden kişi, aydını yapan: uyanık şuur, tetikte bir dikkat ve hakikatin bütünü-nü kucaklamaya çalışan bir tecessüs*³ derken “insan” olmaktan bahisle, bir yönüyle Nurettin Topçu’nun *Büyük Fetih*’inde Osmanlı Devlet sistemini anlatırken kullandığı “insanlığı yüksek bir medeniyet seviyesinde yaşatmaya muktedir olan bu yüce sistemin en harükülade sentezini insan anlayışında buluyoruz”⁴ tespitlerine medeniyetinin temeli noktasında iştirak eder. Zira Meriç’e göre kendi çağının temelini teşkil eden “aydın” ile Osmanlı Medeniyeti’nin temelini teşkil eden “devlet”in ana unsuru insan (olmak)dır. Erol Güngör yine “aydın” a düşen vazifeleri izaha giriştiği Sosyal Meseleler ve Aydınlar isimli eserindeki *Milli Şuur ve Gençlik Terbiyesi* bahsinde *Türk halkını bir arada ve ayakta tutan kıymet sistem ve ölçüleri yerlerine yenileri gelmemek üzere çöküyor*⁵ derken; bu çöküşü yine insan olamamaya ve insanı yetiştirememeye bağlıyor.

³ Cemil Meriç, *Kırkambar II / Lehçe-t-ül Hakayık*, İstanbul, 2009, s. 287-288.

⁴ Nurettin Topçu, *Büyük Fetih*, İstanbul, 2012, s. 18.

⁵ Erol Güngör, *Sosyal Meseleler ve Aydınlar*, İstanbul, 2011, s. 304.

Yukarıdaki tüm müşterek bakışa bu eserin naçiz yazarının seçtiği bir üçüncü kişi olarak Nevzat Kösoğlu'nun da söyleyecekleri vardır elbette. Kösoğlu; *Türk Kimliği ve Türk Dünyası* isimli eserinde *Bir Kelime, Bir Medeniyet* başlığı altında insan, iman ve amel ilişkisini izah ederken insan/fert tavrındaki olumlu yöndeki dönüşüm ve imani gelişimin topluma yayılması durumunda medeniyetlerin kurulup ayakta kalacağını vurgular ve yukarıda zikredilen mütefekkirlerin düşünce dünyasındaki konumunu belirler. Medeniyetin ana unsuru olarak insan olmak/ insanı yetiştirmek ve bunu “tarih şuuru” ile gerçekleştirmek iddiası ve tespiti bu üç münevveri bir zihnin önüne birlikte koyuyor. Ancak konunun başka saikleri de mevcut.

*Dünya ile bir savaş başlar, Michelet'ye göre, dünya ile sona erecek bir savaş: insanın tabiatla, ruhun maddeyle, hürriyetin kaderle savaşı. Tarih, bu sonsuz kavganın hikâyesidir.*⁶ İşte bu hikâyenin içerisinde kendi sonsuzluğunun kurgusunu kaybetmiş bir tarihin yeniden ve doğru anlaşılabilmesi için bu üç mütefekkir sundukları tarih görüşleri ile birleşiyor.

Tarih bir mensubiyet kaynağıdır. Dolayısıyla varlığın binasıdır. Varlık tarih ile gerçekleşir. Hafıza kişinin olduğu gibi toplumların da varoluşunun kaynağıdır. Bir insan topluluğu tarih ile “millet”e dönüşür. Milliyetçilik hissiyatı tarih ile bir mensubiyet haline gelir. *Milliyetçilik duygusu, tarihin bütün toplumlarında, bir mensubiyet duygusu olarak daima var olmuştur* derken Nevzat Kösoğlu⁷ milliyetçiliği tarihin tüm toplumlarında var ederken aslında bir anlamda “Türk Tarihi”nin köklerine dair genel bir tespitte bulunur. Yukarıdaki tespiti yaptığı aynı eserde konuya dair bakışını ve önerisini şu şekilde örneklendirir: *Toplumları bu açıdan canlı bir uzviyete, mesela bir ağacın oluşumuna benzetebiliriz. Yeni dikilmiş bir çınar fidanı ile üç yüz yahut beş yüzyıllık bir çınar ağacı*

⁶ Cemil Meriç, *Umrandan Uygarlığa*, İstanbul, 2011, s.104.

⁷ Nevzat Kösoğlu, *Türk Milliyetçiliği ve Osmanlı*, İstanbul, 2013, s. 13.

hiç bir şekilde birbirine benzemez. Ancak uzmanı olan bu iki ağacın aynı ağaç olduğunu bilebilir. Yahut bir elma ağacının fidanı ile meyve vermiş olanı, birbirinin aynı değil çok farklıdır; ama ikisi de aynı meyve ağacıdır.⁸

Erol Güngör, bahsi geçen aynılığı farklı bir bakışla ve millet zaman çizgisinde şu şekilde ile izaha çalışır: *Kültürün zaman içindeki yayılışına ait bakış tarzına, yani bir kültür mensuplarının zaman perspektifine çok defa tarih şuuru denilmektedir.*⁹

Yine Kösoğlu'na döner isek; buraya kadar ki kısım Türk tarihine bakışta temel de üç önemli unsurun önemini ortaya koyar: Aydın, Türklük ve Tarih Şuuru. Bu bir anlamda, 20. yüzyıl başında Leopold Ranke'nin Batı'da başlattığı tarihin "profesyonel bir bilim" olma çabası ve "tarihçilik" kavramının bizcesi gibidir. Bir cümlede toplanırsa bu iddia; *Türk tarihi, bir aydın tarafından ve aydınca bir perspektifle tarih şuuru şeklinde anlaşılabilir ve aktarılabilir idrak edilebilir. Bu manada aydın öncüdür; yol göstericidir. Bilgi dağarcığı zengin olduğu için problem sahası geniş, ufku açıktır. Bu vasfı ile, çoğu zaman yabancı kültür karşılaşmalarının ilk muhatabı odur. Heyecanının yüksek, kültürün yaratıcı olduğu dönemlerde aydın, bu karşılaşmalardan çekinmez; rahat ve ataktır. Yabancı dünyayı, kendi dünyasının ölçüleri ile kavrar, unsurlarını değerlendirir ve gerekli gördüklerini, ihtiyaç duyduklarını, kendi yorumu ile kültürene katar*¹⁰. Bu durumda başa dönersek aydın olmak ama önce insan olmak ve bunun içinde bir mukaddese yani tarih şuuruna sahip olmak bu eserin konusu olan üç büyükün birleştikleri noktalardır.

Tarih şuuru, medeniyetin canlılığı ve sürekli ilerleyişi mevzuuna tarihsel açıdan, ağaç ve kök misali ile yaklaşan, ancak buna bir de hikmet cihetini ekleyenler de yok değil

⁸ Kösoğlu, a.g.e., s. 13.

⁹ Erol Güngör, *Sosyal Meseleler ve Aydınlar*, İstanbul, 2011, s. 29.

¹⁰ Nevzat Kösoğlu, *Kitap Şuuru*, İstanbul, 1998, s.147.

elbette. Topçu bahsi geçen hakikatleri birer hikmet olarak ifade eder. Bu hikmetlerin milleti bir arada tutan kuvvet olduğu düşüncesinde hareketle de “aydını” kuvvetin sahibi olarak düşünür. *Hikmetlerin insan için olduğunu bilen bu kuvvetin sahipleri, millet ağacının değişmeyen köklerini gözden kaybetmedikleri gibi onlar, her mevsimde yeniden yeşeren meyvesinin mütemadi hayat usâresiyle değişmede olduğunu idrâk edenler ve kökleri kurutulan bir ağacın çiçeklenerek meyva veremeyeceğini de hakkile anlayanlardır. Bin yıllık mazimizin ruhunu itinâ ile muhafaza edecek olan bu hikmetin sahipleri, o maziden her günün hayatına uygun aşığı yapmasını bilen sanatkârlardır. Yarının sahipleri, öyle zannediyoruz ki, bu hakikati ortaya koydukları zaman, eski ile yeninin taassup ve sapkınlık malûlleri de, gerçek dâvanın birer birer kazanılmış mücahitleri safına kolaylıkla geçebileceklerdir. Elverir ki onlar, taassup sahiplerini taassuplarından tedavi ederken yaralarını incitmemesini, put kıranları insafa davet ederken baltalarını sükûnet ve aklın ihtarına itaatle bir kenara bıraktırmasını iyi bilsinler. O zaman hep birlikte yeni ve gerçek inkılâplara hazırlanacağız.”¹¹*

Tarih, vatan ve onun üzerindeki millet yaklaşımları insan odağında bu müştereklerle söz konusu olan bu mütefekkirlerin tarihi süreç kurguları da durdukları yeri aynileştirir. Geçmişî hale intikal ile geleceğe bakış olarak tespit edilebilecek düşünce çizgisi her üçünde de fikri bir yakınlığı oluşturur. Nihayet tarihi tefekkürde insanı eserin içerisinde de yeri geldikçe işaret edileceği üzere benzer içerikteki kavram ve yargılarla düşünürler. Şahsiyet kavramı bu manada her üçünde de milli olanın muhtevasındaki esas problemidir.

Ahlâkileşen bir tasavvurla milli olanı okuyan mütefekkirlerimiz tarihin vatanda temadiyetle vaki olmasını şahsiyetin temadisine bağlarlar. Bir umranı var eden gaye asabiyedir. Asabiye hayat kaidesine dair sahih bilinci ve

¹¹ Nurettin Topçu, *Yarınki Türkiye*, İstanbul, 2011, s.325

bilgisi olan sorumluluk sahibi şahsiyetin üstünde yükselir. Bu mesuliyet şuuru avamdan havasa yayılmış müşterek bir gayeyi temsil ettikçe o topluluk belli bir forma evirilmeye ve umranın gerçekleşeceği devletin ve şehrin oluşmasını sağlar. Tarih, bu manada şahsiyetin inşa olunacağı bir imkân alanyken geçmiş tecrübenin aksettiricisi olmaklığıyla ilham kaynağı da olur. Lakin burada bilinci var edecek olan tarihteki hareketlerin esas zeminindeki özün izlenmesidir. Tarihselleşmiş sözlerle oyalanmamak, özü idrak madalyonunun öteki yüzüdür.

Zahirin arkasındaki bâtını idrak etmek ve bu esas üzere zamanın gerçekliği içinde şahsiyeti gerçekleştirmek hayattır. Şahsiyetleri tarihte okumak ise onların kronolojisini okumak değil manasına müdrik olmaktır. Bu süreçte yapılması icap eden, şahsiyetin inşasında maddi hayatın imkânları ile tarihi tecrübenin güne akseden hatıralarını bilinçte hareketlendirip, şahsiyetin ikamesini sağlayan asabiye tarihte zuhuruna yol açan manayı keşfetmektir. Asabiye burada bilinçle buluşur. Bizim, o sonsuz âna iştirakimizi sağlar. Cemil Meriç'in Bu Ülke'de *"Bir adamı tanımak için, düşüncelerini, acılarını, heyecanlarını bilmemiz lazım hiç değilse. Hayatın maddi olaylarıyla ancak kronoloji yapılabilir. Kronoloji aptalların tarihi"*der. Bu manada tarih okumaları ülkemizde çok vülgarize olmak dışında esastan olarak çok da dikkate alınır değildir. Olanların da umumi yaklaşım dışında zihne yol gösterici içeriği bulunmamaktadır.

Hülasa; ülkemizde değişik düşünce yelpazelerinde pek çok kişi tarihe dâir fikirler ileri sürdü. Bunlar ideolojiden bilgiye safsatadan hakikate değişik düzeylerdedir. Mevzu bahis bu üç mütefekkir öncelikle belli bir medeniyet ve millet perspektifine hâiz olmaları itibarıyla tarihi bilgiyi bir tefekkür alanı hâline getirmişler ve hâsıl olacak malumatla pratik hareketin esaslarını göstermişlerdir. Bu durum onları belli bir bütünlük içinde ele almayı da mümkün

kılmaktadır. Onların tarih tefekkürlerinde kronolojik süreç tematik dönemler içinde anlaşılmaya çalışılmış ve “Uzun vadeli sürekliliklerimiz nelerdir?” soruları bu mütefekkirlerimizin satırlarında cevaplar bulmuştur. Bu şahsiyetler, çalışmalarıyla bilgilerimizi düzenleme ve yorumlamanın bazı yollarını göstermiş olmaları hasebiyle incelenmeye değerdirler. Bu mülahazayla, bu üç düşünürün fikir hayatımıza yaptıkları yadsınamayacak katkılar bağlamında, üst bir kavrayışla tarihi anlama ve düşünme pratiğimizi mayalayan yaklaşımları bu çalışmanın teşvik edici esasını oluşturdu.

Bu naçiz çalışmanın aciz müellifi biraz da haddini zorlayarak uzun yıllar içinde bu şahıslara dâir okumaları ve araştırmaları neticesinde oluşturulan metinleri birleştirerek bu münzevi münevverlerin düşünce dünyasındaki aydınlığını tefekkürlerinde tarihe bakan yönü ile milletimize ulaştırmayı bir değerli mesuliyet bilerek bu araştırmayı kaleme almaya gayret etti. Bazı eserlerin kaleme, bazılarının ise gönülle yazıldığını ise ilk defa bu çalışma ile tecrübe etmiş oldu. Kendisi de tarihçi olan müellif, bu üç büyük düşünce şahsiyetinin tarihe bakışları ve tefekkürleri içinde konuyu değerlendirme tarzlarını eserlerinde anlayabildiği ve değerlendirebildiği kadar ortaya koymaya çalıştı. Elbette bu, bir son söz değil; belki özelde bu şahsiyetler, genelde ise tarih tefekkürümüz adına bir naçiz giriş denemesidir. Umulur ki bu mütevazı çalışma, Topçu, Güngör ve Kösoğlu tarih tefekküründe meseleye bakış açısını bir bütünlük içinde okuyucuya ulaştırıp, düşünce hayatımızın önemli dinamiklerinden olan bu şahısların fikirlerinin geleceğe taşınmasına naçiz bir hizmet olur. Şahsiyet ve idrakimize; dâir “Tarih nedir ve geleceğimize katkısı nasıl olacaktır” sorularının cevapları da belki bu satırlar arasından keşfedilebilir.

Bu çalışmanın hazırlanması sırasında, çalışmanın taslak halini okuyan ve değerli fikirlerini ileten Nur Sümeyra Yalım'a ve esere başından sonuna kadar yaptığı müdahalelerle çalışmanın mevcut hale gelmesinde kadirşinas bir gayret gösteren ve hamiyetle emek sarf eden, kitapta bazı yerleri adeta yeniden şekillendirmemize vesile olan Galip Çağ'a minnet ve teşekkür vefanın tabii bir gereğidir. Son olarak, bu çalışmayı yayınlamayı üstlenen Ötüken Neşriyat'a, kitaptaki mütefekkirlerle ilk defa Ötüken yayınları vesilesi tanışan birisi olmak sıfatıyla, bir sürekliliğe ve yeniden üretime imkân tanıdıkları için teşekkür ederim.

Nihayet, bu çalışma, umulur ki, Selçuklu zaman ve mekân parantezinde değerlendirilen Topçu, Güngör ve Kösoğlu'nun aziz hatıralarına küçük bir vefa olarak millî kitaplığımızdaki yerini alır. Küreselleşen dünyada, birey ve millet olarak var olmamızın temel kaynaklarından olan tarihle düşünmek ve var olmak adına, geleceğe ve müstakbel zihinlere bu büyük düşünce abidelerinin fikriyatından bir şeyler aktarabilmiş olmak çalışmadan beklenen fayda adına önemli olacaktır.

Prof. Dr. Altan Çetin

Ankara-2016